

7. ДЕЧАЦИ, ДЕВОЈЦИЦЕ И ЈЕЗИК

Да ли се говор девојчица и дечака разликује? Ако су дечак и девојчица вршњаци и из истог места, да ли онда говоре бар мало различито? Да ли постоје женске и мушке речи, тј. речи које користе само дечаци и речи које користе само девојчице? Покушаћемо да нађемо одговор на ова питања, али прво ћемо видети како користимо језик кад говоримо о дечацима/мушкарцима и девојчицама/женама. Ту постоје неке разлике о којима сигурно нисте размишљали.

На српском језику реч *човек* значи *одраслао мушкарац*, али може да означава особу уопште, без обзира на пол. На пример, у реченицама:

„Човек би рекао да је...”

Или: „Када је човек почео да користи точак...”

Или: „Сваки човек мора да зна како да се понаша у друштву!”

Такође, реч *човечанство* означава све људе на свету.

Многе именице које означавају занимања имају само облик мушког или само женског рода. Разлог томе је што су се

раније, а можда је тако и у наше доба, тим занимањима бавили само мушкарци или само жене. Погледај ову листу и покушај да нађеш именицу мушког/женског рода за следећа занимања:

ловац	бабица
ватрогасац	везиља
пилот	шваља
хирург	праља
водоинсталатер	плетиља
поп	спремачица
војник	дојиља
падобранац	касирка

У последње време појавиле су се нове речи које означавају женска занимања. На пример:

- педагог – педагошкиња;
- психолог – психолошкиња;
- преводацац – преводитељка;
- полицајац – полицајка.

Морнарка и кормиларка

Норвешка књижевница Герд Брантенберг написала је

1977. године књигу *Кћери Еталије*.

Еталија је име земље у којој се одиграва радња ове књиге. То име потиче од латинске речи *aequalis*, што значи *једнак*. У роману је много тога окренуто наопачке, укључујући и језик. Прочитај одломак. Да ли разумеш о чему се ради у овој књизи?

Шта се десило с неким теби познатим речима?

Како ти кажеш: „Маркова старија сестра је *вашротасац*“ или: „Маркова старија сестра је *вашротаскиња*/*вашротасица*“? Или нешто сасвим друго?

Да ли ти ове речи звуче чудно? Шта мислиш, зашто је то тако?

„Ипак, мушкарци одгајају децу“, исправи директорка Брам свог сина и погледа га преко новина *Вести Еталије*. „Осим тога, зар не видиш да читам новине?!“ Тако љута, она настави да чита реченицу на месту на којем је стала.

„Али ја хоћу да постанем морнарка! А дете могу да поведем са собом“, рече Петронијус сналажљиво.

„А шта мислиш, шта ће на то да каже дететова мајка? Нема ни говора! У животу мораш да прихватиш неке ствари. Након неког времена научићеш да цениш оно што мораш да прихватиш. Чак и у овако егалитарном друштву као што је наше не могу све људице да буду једнаке. То би, уосталом, било веома досадно. Сиво и тужно.“

„Још је сивље и жалосније ако немаш право да будеш оно што желиш!“

„Ко је рекао да немаш право да будеш оно што желиш? Само ти кажем да будеш реалан. Нико не може да добије и јаре и паре. Ако имаш дете,

онда имаш дете. Слушај ме, Петронијусе. И ја сам својевремено имала многе снове о томе шта желим да постанем. Ти болујеш од болести зване *кад њорасћем*, бићу морнарка. Престани да читаш све те бајке о женским подвизима, концентриши се на романе за младиће. Они ће ти пружити реалније снове. Осим тога, који то прави женац жели да иде у морнарке?!“

„Али већина морнарки које познајем има децу!“

„То је нешто сасвим друго! Женац никад не може да буде мајкац детету, Петронијусе.“ Његова сестра грохотом се насмеја. Она је била годину и по дана млађа од њега и стално га је задиркивала. „Ха-ха! Један женац никад не може да постане морнарка!“, па још додаде како се то види и по самој речи.

„Мушка морнарка! Најглупљи израз који сам чула у историји женчанства! Хо-хо-хо.“

„Можда хоћеш да постанеш

и мала од палубе? Или дрвосечица?
Или кормиларка? Јао, умрећу од смеха!"
и повуче га за косу.

„Мамац! Ба ме чупа за косу!"

„За име божице! Зар у овој кући
никад нема мира?! Директоркин
господин женац Брам истрча из
купатила с виклерима у бради.

„Смирите се, децо! Ба! Запамти
већ једном да Петронијус има нежну
косу."

„Нежну косу и све остало!
Петронијус је нежан. Петронијус је
нежнији пол!", одзвањало је као рефрен.

(Одломак из књиге *Кћери Еталије*
Јерд Брантенберг)

Женске и мушке речи

У неким језицима постоје речи које користе само жене и речи које користе само мушкарци. И ако, којим случајем, мушкарац користи женске речи или жена мушке – тешко њима! То не важи за наш језик, али, ако мало поразмислиш, сигурно ћеш се сетити неких речи које чешће користе дечаци и неких које више користе девојчице.

Често се дешава да девојчице и жене говоре мало другачије од мушкараца и дечака. Говор многих жена је конзервативнији од говора мушкараца. Неко би рекао да девојчице говоре *лейше* од дечака, а под речју *лейше* подразумева се правилније.

На пример, уместо да кажу: „Идем у клоњу“, девојчице кажу: „Идем у тоалет“, „Идем да оперем руке“, „Морам да одем на једно место“ или: „Идем да берем цвеће.“

Али, зашто би реч *шоалеш* била лепша реч од *клоње*?

Осећања и чињенице

Језичка истраживања показују да су девојчице више обузете осећањима, док су дечаци заокупљени чињеницама. Девојчице се највише занимају за људе, а дечаци за ствари. То не значи да се дечаци уопште не занимају за људе, нити да се девојчице уопште не занимају за ствари! Али, то може да значи да девојчице и дечаци виде исту ситуацију на различите начине.

Када девојчице и дечаци одговарају на иста питања, девојчице дају дуже одговоре, с више детаља, док су одговори дечака краћи, али прецизнији. Девојчице чешће користе речи као *иа, можда, овај*. Девојчица, на пример, каже: „Па да, можда је тако“, док би дечак рекао само: „Тако је.“ Девојчице такође пажљивије бирају речи.

Различити циљеви

Можда девојчице и дечаци желе да постигну различите циљеве када користе језик. За девојчице је сам чин разговора пријатан. Девојчице често говоре само да би говориле. Дечаци чешће говоре да би нешто постигли.

Постоји много разлога због којих девојчице и дечаци говоре различито. Шта мислиш, зашто је то тако? Који је главни разлог за то? Да ти мало помогнем: можда постоји разлика између мушких и женских беба чим се роде! Шта ти мислиш? Оно што је сасвим сигурно јесте то да ми говоримо другачије с бебом која је обучена у розе него с бебом која је обучена у плаво оделце.

Загонетка:

погоди шта је рекао дечак,
а шта девојчица?

„Баш је било досадно у граду
данас. Није било никог с ким би могло
да се поприча!“

„Није ми баш било забавно у
граду, није било ничег да се ради!“

Причам њи причу

Размисли о томе како се понашаш
кад ти неко нешто прича.

Кад нека девојчица прича нешто
својим другарицама, и оне желе да испри-
чају како су доживеле нешто слично. Ако
неки дечак прича својим другарима о
нечему занимљивом што му се десило,
његови другари почињу да причају о
нечему што се њима десило, а што је још
занимљивије и потпуно другачије.

Девојчице су обузете сличностима,
а дечаци разликама.

Да ли се с тим слажеш? Да ли ми-
слиш да девојчице и дечаци користе језик
на различите начине? Ослушни како раз-
говарају твоји другови и другарице из ра-
зреда!

